

xarxa territorial de museus de la demarcació: el de Guissona (Segarra) i el de la Conca Dellà, amb seu a Isona (Pallars Jussà). De fet, a ningú no s'escapa que aquestes dues poblacions —corresponents respectivament a les romanes *Iesso* i *Aeso*— són, junt amb la ciutat de Lleida mateix (*Ilerda*), els tres nuclis a què afluïx el subtítol de l'exposició, i que en efecte havien estat, segons les dades que ens forneixen tant l'arqueologia com les fonts documentals antigues, les principals urbs romanes de la conca del Segre, és a dir, del que ara coneixem com a Catalunya occidental o regió de Ponent. Una de les principals virtuts d'aquesta exposició —i, ben mirat, l'aspecte que més entroncava amb una visita en ple de la Secció Filològica de l'IEC— és d'haver fet patent, de manera explícita i brillant, el fil de continuïtat territorial i humana que, a desgrat d'una intensa colonització (i d'una substitució lingüística i cultural de gran abast, sens dubte transcendental), hi hagué entre el món preromà immediat (ibèric, iber) i les estructures i superestructures romanes, de matriu òbviament llatina, que s'hi van solapar, i com això —aquesta substitució i alhora aquesta continuïtat, amb unes poques generacions clau en què es produeix el trànsit— queda reflectit en l'epigrafia (particularment en l'onomàstica, i sobretot en l'antroponímia), en les formes de vida, i doncs en l'urbanisme i tot, d'aquell món canviant de què som hereus.

Un cop enllestida la visita a l'exposició, i ja amb públic assistent, tingué lloc a les dotze en punt, a la sala d'actes (en planta de soterrani) del mateix Museu de Lleida, l'obertura de la sessió acadèmica, la qual tingué dues parts ben diferenciades: de primer, la presentació dels recursos lingüístics de la SF (principalment *Diccionari de la llengua catalana*, *Ortografia catalana*, *Gramàtica de la llengua catalana*, *Gramàtica essencial de la llengua catalana* i *Gramàtica bàsica i d'ús de la llengua catalana*), que fou feta de forma coral per diferents responsables de la Secció, i, tot seguit, la conferència a càrrec del professor Natxo Sorolla, de la Universitat de Saragossa (i una de les més recents incorporacions al cos de membres numeraris de la SF), amb el títol de *Les claus sociolingüístiques a Catalunya i la Franja: joventut, transmissió i "chapurriau"*, que resultà alhora rigorosa i amena, i molt clarificadora, en reunir brillantment l'exposició de dades demolingüístiques recents i l'anàlisi dels factors concurrents que permeten explicar-les, tant de caràcter sociològic com ideològic.

Tancà la sessió un col·loqui entre els assistents, pràcticament sense cloenda institucional, i en acabat els membres de la SF es traslladaren a un restaurant de la ciutat on, com és preceptiu, seguí animadament la discussió, abans d'emprendre cadascú o en grup, entrada la tarda, el camí del retorn.

Albert TURULL
Institut d'Estudis Catalans

XVIII Trobada del Grup d'Estudis Etnopoètics (Castelló, 3 i 4 de novembre de 2023).

— El Grup d'Estudis Etnopoètics de la Societat de Llengua i Literatura va celebrar fa uns mesos la seva trobada anual. Després de localitats com Perpinyà, Girona o Maó, calia tornar al País Valencià i, en conseqüència, la localitat seleccionada fou Castelló. La trobada es desenvolupà completament al Museu de Belles Arts de la capital de la Plana, un recinte preparat per a l'esdeveniment i, a més, idoni per a parlar de literatura. Com sempre, les jornades giraren al voltant d'un tema: «Les formes breus en l'etnopoètica». Per tant, calia deixar de banda textos extensos i centrar-se en les cobles, les endevinalles, les parèmies o fórmules diverses. El cartell de presentació, una magnífica obra d'Àngel Vergés, proposava un repte als assistents: calia completar les tres parèmies que hi apareixien: «A Castelló porten gorra...», «Una xica a Bini...» i «Gent de la Plana...». Amb tot plegat, les jornades tengueren una gran acollida i s'hi presentaren un total de denou comunicacions.

Divendres dia 3 de novembre s'inicià la trobada amb la benvinguda inicial. Els encarregats d'inaugurar l'acte foren Caterina Valriu Llinàs, com a membre de la comissió gestora del GEE, i Tomàs Escuder Palau, representant institucional de la Societat Castellonenca de Cultura. Just seguit començaren les comunicacions. L'encarregada d'obrir la trobada fou M. Magdalena Gelabert, qui parlà sobre «Encanteris i fórmules màgiques a les rondalles mallorquines d'Antoni M. Alcover»; continuà el toponimista Cosme Aguiló amb «Endevinalles de Santanyí, es Llombards i Santa Eulària des Riu»; just després, parlaren Rafael Beltran i Amparo Rico, de la Universitat de València, amb la comunicació «Les nou endevinalles més antigues de la tradició catalana (i peninsular): del segle v al segle XIX»; i, finalment, abans de la pausa, poguérem sentir Caterina Valriu parlant sobre les «Fórmules d'inici i final a les rondalles de l'Aplec Alcover».

El segon torn constava de cinc comunicacions. La primera, centrada en la relació amb la música, fou a càrrec de Francesc Vicens: «Música global i petites formes d'oralitat cantada: De la *Music Session* de Shakira i Bizarrap al *Cançoner Tradicional Infantil*»; posteriorment, continuà Joan-Lluís Monjo amb «El xant. Observacions a propòsit d'un gènere etnopoètic breu a partir de mostres en català»; la comunicació següent fou «Noves aportacions al coneixement del cançoner valencià: els materials inèdits de Francesc Figueras i Manuel Quisilant», de Lluís-Xavier Flores; i, s'acabà el segon cicle amb dues comunicacions específiques sobre cançons: «Les cançons de *Filologia de Calendario* (1903), d'Antoni M. Peña: un glossari filològic i etnopoètic sobre el calendari», de Josep Nicolau; i «El repertori d'una dona: cançons i gloses de madò Bàrbara Artigues *Gorrió*», de la musicòloga Bàrbara Duran.

A la tarda començà el tercer torn i el primer a pronunciar-se fou Alexandre Bataller amb «Rondalles paremiològiques i refranys fugits de les rondalles. El cas de "Massa tindreu!" (ATU 982); continuà Josefina Roma: «A Alguaire, los agullaires...»; i, posteriorment, repetiren lesponents Alcía Castelló i Paqui Cano, amb dues comunicacions amb perspectiva pedagògica: «De quan els animals i les coses parlaven... Mimologismes i tradició popular» i, en segon lloc, «Tenim un cos». Per acabar, Tània Muñoz Marzá parlà sobre «*Vindrà l'home del sac i se t'emportarà!* Expressions fraseològiques i narrativa». Finalment, per a la cloenda de la primera jornada, hi hagué una gran vetlada de rondalles amb magnífiques narradores castellenques. Les dues rondallaires mantingueren el públic ben entretengut i més d'una vegada els tragueren una bona rialla.

L'endemà al matí començà la darrera tanda de comunicacions. Els primers foren Xavier Roviró i Carme Rubió, del Grup de Recerca Folklòrica d'Osona (GRFO) amb «El paper fonamental de les frases fetes, refranys i altres parèmies en la construcció de l'estil a *En defensa pròpia*, de Jacint Verdaguer»; després, parlà Vicent Vidal, amb la comunicació més actualitzada de les jornades: «*Snowclones* i creació de mems en català»; a continuació, tenguérem el plaer d'escoltar «Orígens medievals i pervivència del *Somni de la verge Maria* en el cançoner català contemporani», de Joan Mahiques; i acabà Joan Borja amb «Paremiologia de l'alimentació: gastronomia, nutrició i dieta mediterrània en les formes breus de l'etnopoiesia catalana».

Després de la pausa es presentaren les novetats bibliogràfiques dels membres del grup. Entre d'altres, podem destacar el número 11 de la revista *Estudis de Literatura Oral Popular* (ELOP) / *Studies in Oral Folk Literature*, del 2022, i el volum de la trobada de l'any anterior, sobre *L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya (1922-2022)*, en homenatge a Josep Massot i Muntaner i Joan Francesc López Casanovas. El volum fou presentat pels curadors, Salvador Rebés Molina i Bàrbara Duran Bordoy. En acabar, es feu l'assemblea anual del GEE i a la tarda Manuel Carceller i Toni Royo guiaren una passejada pel centre històric de Castelló.

Josep NICOLAU PERELLÓ